

Informatie over de Wet Bestuur en Toezicht rechtspersonen.

De nieuwe Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen, hierna WBTR, treedt in werking per 1 juli 2021.

Deze wet, die directe werking heeft, heeft belangrijke gevolgen voor het bestuur en toezicht van de stichting, vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij. In de WBTR wordt ten aanzien van die rechtspersonen duidelijker opgenomen wat de taken en verantwoordelijkheden van bestuurders en commissarissen zijn. Dit ter verbetering van de kwaliteit van bestuur en toezicht.

De WBTR is een aanvulling op in het Burgerlijk Wetboek boek 2 opgenomen algemene regels voor statuten etc.

Wat is nieuw?

De WBTR bevat de verplichting voor genoemde rechtspersonen om in de statuten een regeling omtrent belet en ontstentenis van bestuurders en/of commissarissen op te nemen.

Daarnaast bevat de WBTR een regeling omtrent tegenstrijdig belang.

Verder geeft de WBTR regels ten aanzien van meervoudig stemrecht en is er een introductie van een regeling voor aansprakelijkheid van bestuurders en/of commissarissen in geval van een faillissement wegens onbehoorlijke taakvervulling.

Toezicht

De WBTR maakt het voor alle rechtspersonen mogelijk een raad van commissarissen/raad van toezicht in te stellen.

Tegenstrijdig belang.

De voor verenigingen en stichtingen in de WBTR opgenomen regeling houdt in dat een functionaris niet deelneemt aan de beraadslaging en besluitvorming indien de betreffende functionaris een direct of indirect belang heeft dat strijdig is met het belang van de rechtspersoon.

Van een tegenstrijdig belang kan bijvoorbeeld sprake zijn wanneer een bestuurder een commercieel of een familiair belang heeft bij het te nemen bestuursbesluit.

Wat als er een tegenstrijdig belang is?

In die situatie neemt een bestuurder geen deel aan de beraadslaging en besluitvorming ten aanzien van dat besluit. In de praktijk zal bestuurder tijdelijk de bestuursvergadering verlaten om, nadat het besluit genomen is, weer aan te sluiten.

Voor die situatie dat vanwege tegenstrijdig belang geen besluit kan worden genomen geldt een dwingendrechtelijke regeling die er voor verenigingen op neer komt dat de raad van commissarissen, indien aanwezig, het besluit neemt en anders de algemene vergadering, tenzij de statuten anders bepalen.

Een stichting heeft geen algemene vergadering en voornoemde escalatieregeling geldt alleen voor zover er een raad van commissarissen is. Is die er niet dan blijft het bestuur bevoegd waarbij de redenen voor het besluit schriftelijk dienen te worden vastgelegd.

Er is bijvoorbeeld voor verenigingen ruimte voor statutaire afwijkingen.

Welke afwijkingen?

De statuten kunnen bijvoorbeeld bepalen dat bij een tegenstrijdig belang het bestuur alsnog bevoegd blijft.

Daarnaast kan worden verdedigd dat de statuten de afwijkende regeling kunnen bevatten dat bij een tegenstrijdig belang de bevoegdheid tot het nemen van het desbetreffende besluit wordt doorgeschoven naar een ander orgaan van de rechtspersoon of een persoon die deel uitmaakt van of betrokken is bij de rechtspersoon.

Ook kan bijvoorbeeld de verplichting worden opgenomen tot het raadplegen van een onafhankelijke derde in situaties van tegenstrijdig belang.

Voor stichtingen wordt aangenomen dat in ieder geval statutair kan worden afgeweken van de eis van schriftelijke vastlegging van de grondslagen van het betreffende besluit. Onduidelijk is of andere afwijkingen zijn toegestaan.

Wat is verstandig te doen?

Om een onbevoegd genomen/vernietigbaar besluit te voorkomen dient nagegaan te worden of de huidige statuten een bepaling wegens tegenstrijdig belang bevatten en zo ja, of op die bepaling volgens de WBTR een beroep kan worden gedaan. Is er geen zodanige bepaling dan dient die bepaling alsnog overeenkomstig de WBTR in de statuten opgenomen te worden.

Gevolgen van een tegenstrijdig belang besluit.

Een besluit genomen in strijd is met de tegenstrijdig belangregeling is vernietigbaar, maar heeft geen gevolgen voor de rechtshandeling en voor de vertegenwoordigingsbevoegdheid van het bestuur of de desbetreffende bestuurder. Contractspartijen worden in beginsel niet geraakt door een tegenstrijdig belang van de bestuurder.

Wanneer bijvoorbeeld op grond van een besluit dat in strijd is met de (wettelijke en/of statutaire) tegenstrijdig belangregeling is genomen wordt gecontracteerd met een leverancier, dan mag die leverancier de vereniging/het bestuur aan die overeenkomst houden, ook al wordt het bestuursbesluit achteraf vernietigd.

Het meervoudig stemrecht.

Het meervoudig stemrecht wordt beperkt in die zin dat het niet langer is toegestaan dat een bestuurder meer stemmen mag uitbrengen dan de rest van de bestuurders bij elkaar.

Wanneer de huidige statuten wel een stemverdeling bevatten, dan blijft die regeling uiterlijk 5 jaar geldig, waarna de regeling automatisch komt te vervallen.

Ontstentenis en belet.

Er is door de WBTR een verplichting om in de statuten een regeling omtrent belet (tijdelijke afwezigheid) en ontstentenis (vacature) van alle bestuurders op te nemen.

Is die regeling er niet, dan dient die regeling in de eerstvolgende statutenwijziging te worden opgenomen.

Als voorbeeld van een nieuwe statutaire bepaling kan gelden dat bij ontstentenis of belet van het hele bestuur het bestuur tijdelijk berust bij een (vooraf in te stellen) continuïteitscommissie of een door deze commissie aan te wijzen persoon.

Maar ook zou bijvoorbeeld kunnen worden opgenomen dat bij ontstentenis van alle bestuursleden de algemene vergadering zo spoedig mogelijk ten minste drie vervangende bestuursleden aanwijst.

Optioneel is een regeling waarbij een situatie van belet of ontstentenis van een deel van het bestuur wordt geregeld.

Aansprakelijkheid.

Wettelijk uitgangspunt was al dat een bestuurder verplicht is om zijn taken behoorlijk te vervullen en dat bij onbehoorlijk bestuur een bestuurder aansprakelijk kan worden gesteld voor als gevolg van een ernstig verwijtbaar handelen en/of nalaten geleden schade.

De WBTR, die als uitgangspunt heeft dat een bestuurder het belang van de organisatie altijd voorop dient te stellen, maakt daarop geen uitzondering.

Wel is specifiek in de WBTR de regeling opgenomen dat in geval van een faillissement van de rechtspersoon bestuurders die zich hebben schuldig gemaakt aan ernstig plichtsverzuim en waarbij het aannemelijk is dat dit de oorzaak van het faillissement is geweest hoofdelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld voor het tekort in het faillissement.

Het is daarom belangrijk dat tussen bestuursleden financiële afspraken goed worden vastgelegd en naleving daarvan door meerdere bestuurders periodiek wordt gecontroleerd en jaarlijks door een accountant.

Door de WBTR bestaat overigens ook de mogelijkheid dat een bestuurder, kortgezegd, wegens ernstig plichtsverzuim door de rechter wordt ontslagen.

Direct statuten wijzigen?

Wanneer statuten op grond van de WBTR dienen te worden aangepast dan behoeft dat niet direct te gebeuren. Noodzakelijke statutenwijzigingen dienen uiterlijk binnen 5 jaar na 1 juli 2021 te worden gedaan, echter in die periode gaan de bepalingen van de WBTR voor.

Voorkeur verdient om uiterlijk 1 juli 2021, of zo spoedig mogelijk daarna, de statuten in ieder geval voor wat betreft de belet- en ontstentenisregeling en het tegenstrijdig belang aan het bepaalde in de WBTR te toetsen en waar nodig aan te passen. De belet-en

ontstentenisregeling dient sowieso bij de eerstvolgende wijziging in de statuten te worden opgenomen.

Verenigingen waarvan de statuten in een notariële akte zijn opgenomen en stichtingen dienen voor wijzigingen tijdig een notaris te benaderen.

Verenigingen waarvan de statuten niet in een notariële akte zijn opgenomen (al dan niet ingeschreven bij de Kamer van Koophandel) moeten de statuten aanpassen middels een voorstel daartoe van de algemene vergadering.